

Tarih: 05.05.2011

İyi bir düşünürün özelliği ilgilendiği alana yönelik sorgulama yaklaşımıdır. Bu yaklaşım tarzı hem analitik hem de kritik düşünme özelliklerini taşıyacaktır. “Analitik olmaktan” kasıt; fikirleri oluşturan temelleri ayırtmak ve birbirleri üzerine olan etkilerini incelemek, “kritik yapmaktan” amaçlanan ise görünürde olmayı veya farklı bakış açılarını sürekli olarak aramaktır.

Analitik ve Kritik Düşünme **Bir sorgulama yaklaşımı**

İyi bir düşünürün özelliği ilgilendiği alana yönelik sorgulama yaklaşımıdır. Bu yaklaşım tarzı hem analitik hem de kritik düşünme özelliklerini taşıyacaktır. “Analitik olmaktan” kasıt; fikirleri oluşturan temelleri ayırtmak ve birbirleri üzerine olan etkilerini incelemek, “kritik yapmaktan” amaçlanan ise görünürde olmayı veya farklı bakış açılarını sürekli olarak aramaktır.

Analitik yönü kuvvetli olan bir araştırmacı, ister bir meslek sahibi ister bir öğrenci olsun, her zaman fikirleri veya okuduklarını sorgular:

- Dikkate almam gereken başka fikirler veya görüşler var mı?
- Kullanılan terimler, sözcükler, jargon vs. uygun, uyumlu ve konu ile ilgili mi?
- Verilen örnekler yapılan çıkarımlara uygun mu?
- Sunulan bilgiyi ve konuyu bir başka yoldan düşünebilir miyim?
- Empoze edilen sonuç, sunulan bilgiler ışığında çıkabilecek yalnız ve tek bir sonuç mudur?
- Bu fikirlerin, daha önce okul hayatımda öğrendiklerim, okuduğum kitap ve makalelerde ki bilgilerle bağlantısı nasıl ?

Analitik olabilmek için okuduğunuz bir metin veya ilgilendiğiniz bir durum için sözkonusu bağlantıları ve ilişkileri incelemek, tetkik etmeniz gerekir.

Kritik yapabilmek için bilgi kaynağınızın inceleme yapmadan, doğal olarak kabul ettiği veya gözardı ederek atladığı şeyleri belirlemeniz gerekir.

Kendinize şunları sorun:

- Bu satırların yazarı kimdir? Bu kaynak güvenilir mi? (doğru ve tartılmış mı?)
- Ne zaman yazılmıştır? Verilen bilgi güncellenmiş midir?
- Bu kaynağın kapsadığı alanlar nelerdir? Gözardı ettiği veya reddettiği şeyler nelerdir?
- Bu metin niye yazılmıştır? Kim için yazılmıştır? Verilen bilgiler ne kadar önyargılıdır?

Bir sorgulama tarzı geliştirmek

Bu yaklaşım tarzı bazı öğrenme çevrelerinde beslenip geliştirilirken, diğer alanlarda ise bu yaklaşım vazgeçirilecek şekilde yıldırlır. Sorgulama yeteneği, öğrencilerin kitaplarında okudukları herşeyi veya öğretmenlerinden duydukları herşeyi kabul etmeleri beklenen ortamlarda gelişmemektedir. Aslında, böyle ortamlarda yetiştirilen öğrenciler sınavlar ve ödevlerde tamamıyla kitaplardaki metinleri ve öğretmenlerinin anlattıklarını hatırlayıp yeniden üretmeleri karşılığında ödüllendirilmektedir. Bu tip öğrenciler eğer alternatif görüş açısı önerirlerse düşük not alacaklarını düşünmeye yatkındırlar, kaynakları ve verilen bilgileri sorgulamaya veya diğer araştırma yollarına yönelmeye haklarının olmadığını düşünebilir veya doğru cevaba sahip olmadıkları konusunda kendilerini yetersiz hissedebilirler.

Öğrencilerin üniversitede veya bir işte, başarıya sadece bu tarz bir sorgulama yaklaşımını geliştirmekle ulaşabileceklerinin farkına varmaları önemli bir husustur.

Çalışma için bir sorgulama yöntemi geliştirme pratiği yapılmalıdır. İlk olarak, yukarıda iki set halinde belirtilen sorularla pratik yapmak için zaman ayırabilirsiniz. Bu sorulara ayıracağınız vakit, ne okuduğunuz konusunda daha seçici olmanızı sağlayacak ve tartışma, kanıt ve iddia geliştirirken daha açık ve kesin olmanız konusunda yol gösterecektir.

Analitik sorular dinleyici veya okuyucunun o anda okunan veya işitilen şeyle o ana kadar anladıkları arasında bağlantı kurmayı ilgilendirir. Sunulan bilgi veya görüş açısı zaten bilinenlerle nasıl irtibatlanmaktadır? Kritik sorular belirli bir kaynağı okumadan ve delil kaynağı olarak seçmeden önce sorulmalıdır. Bir kaynağın bazı sınırlamaları olması, o kaynağı göz ardı edip dışarıda tutmayı gerektirmez. Ulaşılabilecek en iyi veya yaygın kullanılan bir kaynak olabilir, bu durumda, bu kaynağı kullanın ama sınırlamalarını da belirtin.

Her ders bitiminde veya okunan her kitap bölümünden sonra, işittiğiniz veya okuduğunuz şeyle o ana kadar bildiğiniz şeyler arasında bağlantı kurma konusunda bir düşünme alışkanlığını geliştirmeniz buna değer. Bu yaklaşım tarzı, o an karşılaştığığınız şeyi hatırlamanıza yardım edecek ve bunu organize ederek ve bütünleştirme yaparak bildikleriniz arasına katmak için yardımcı olacaktır.

Ders notlarının veya okuma parçalarında farkettiğiniz tutarsızlıklar veya açıklamalardaki zayıflıklar için yanlarına soru işareti koymanız veya sorular yazmanız oldukça faydalı olacaktır. Öğretmen veya eğiticiler genellikle alıştırmalarında bu sorularla uğraşırlar.

Yaklaşımınızı denetleme

Sorgulama yaklaşımınızı aşağıdaki taloyu kullanarak kontrol edebilirsiniz.

Beceriler	Kriterler
Analitik Olma	<ul style="list-style-type: none">• Dışarıda bırakılmış hususları tespit ettim• Başka yazarların sözcükleri nasıl değişik kullandıklarını gördüm• Açıklamalarda bazı zayıflıkları buldum• Uygunsuz örnekleri veya çizimleri tanıdım• Fikir ve kaynakları arasında yeni bağlantıları gördüm
Kritik Sorgulama	<ul style="list-style-type: none">• Yazarların özel ilgi ve amaçlarını tanıdım• Fikirlere ait yer ve tarihlerinin, söylenen şeyi nasıl etkilediğini göz önüne aldım• Kimlerin bakış açılarının dikkate alınmadığını gördüm (örneğin, üreticiler, kadınlar, çevreciler)

KAD Platformu Tercüme Birimi tarafından Adelaide Üniversitesi, Avustralya, işletme öğrencileri için hazırlanan <http://www.commerce.adelaide.edu.au/current/ug/commskills/comskills2008.pdf> adresinden derlenmiştir.

KAD PLATFORMU SİTESİNDEN ALINMIŞTIR.

